

IZVEŠTAJ DRUGOG DELA PROJEKTA

“PODRŠKA REFORMI SISTEMA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I POSTIZANJU ODRŽIVOG FINANSIRANJA”

(april - avgust 2004. godine)

Drugi deo projekta je realizovan prema predloženom planu u periodu od aprila 2003 do avgusta 2004. godine, a u okviru dodeljenih finansijskih sredstava. Svrha ovog projekta je bila da se prenesu stečena znanja i iskustva sa vodećih kurseva Svetske banke o reformama sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja (koji se održavaju u Vašingtonu i Budimpešti) zaposlenima u zdravstvu Republike Srbije i da se unapredi njihovo znanje o performansama, etičkim i ekonomskim aspektima sistema zdravstvene zaštite.

Projektni tim je brojao 12 članova:

- Rukovodilac projekta - Profesor dr Snežana Simić;
- Zamenik rukovodioca projekta - Asis.dr Milena Šantrić-Milićević;
- Saradnici na projektu: Prof. dr Vesna Bjegović, Prof. Jelena Marinković-Erić, Doc dr Dejana Vuković, Asis.dr Zorica Terzić, Asis. dr Aleksandra Jović-Vraneš, dr Ivana Mišić, dr Zorica Dimitrijević i dr Dragana Grbić
- Sekretar projekta: Radmila Vukić, i
- Tehnički radnik: Ivana Indić

Ciljevi ovog projekta su bili:

1. Da se pruži podrška izvođenju reformi u sistemu zdravstvene zaštite i razvije zajednički profesionalni jezik među donosiocima odluka u zdravstvu putem prenošenja znanja stečenih na kursovima Svetske banke (*Flagship Course on Health Sector Reform and Sustainable Financing*) stipendista Fonda za otvoreno društvo iz Republike Srbije.
2. Da se sagledaju iskustva i pravci razvoja reformi sistema zdravstvene zaštite naše zemlje i zemalja sa teritorije bivše Jugoslavije, tako što će se formirati mreža stipendista Fonda za otvoreno društvo Republike Srbije koji su završili kurseve Svetske banke, a koji bi razmenjivali iskustva na izvođenju promena u sistemu zdravstvene zaštite i bili angažovani na publikovanju najznačajnijih izlaganja i studija slučajeva sa kurseva Svetske banke kao osnove za edukaciju i širenje znanja iz ove oblasti.
3. Da se unaprede znanja i veštine u izvođenju promena u sistemu zdravstvene zaštite donosioca odluka u zdravstvu, rukovodioca zdravstvenih ustanova i drugih zdravstvenih radnika organizovanjem dva regionalna skupa posvećena reformi sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja.

Opis toka realizacije projekta

Prema predviđenim ciljevima projekta, u ovom periodu su sprovedene sledeće aktivnosti:

1. Dopunjena je baza podataka stipendista Fonda za otvoreno društvo Republike Srbije koji su završili kurseve Svetske banke kao i svih učesnika ovih kurseva iz republika bivše Jugoslavije;
2. Nabavljen je potrošni materijal i sredstva za rad na projektu;

3. Održano je ukupno 3 sastanaka celog tima, a nosilac, zamenik i sekretar projekta su imali svakodnevne konsultacije u koje su uključivani zaposleni iz Fonda za otvoreno društvo, Medicinskog fakulteta u Beogradu, kao i stručni saradnici projekta. Sastanci su se održavali na Institutu za socijalnu medicinu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Rad na projektu je podrazumevao pored obaveznog prisustvovanja sastancima o kojima se uredno vodio zapisnik, i samostalni stručni rad svakog člana na projektnim obavezama i pripremama za sastanke i regionalni stručni skup. Tokom ovih sastanaka realizovane su sledeće aktivnosti:

- Formirane su iste tri radne grupe, koje su već bile angažovane na razradi teoretskog koncepta reforme sistema zdravstvene zaštite (ciklus reforme i procena performansi sistema zdravstvene zaštite), razvoja održivog finansiranja, aspekata medicinske etike značajnih za reformu sistema zdravstvene zaštite, razvoja zdravstvenih informacionih sistema, podataka i informacija u sistemu zdravstvene zaštite, i decentralizacije u sistemu zdravstvene zaštite.
- Nastavljena je saradnja sa dosadašnjim učesnicima kurseva Svetske banke u Republici Srbiji kao i sa kolegama iz okolnih zemalja (Hrvatske i Bosne i Hercegovine),
- Pozvani su novi gosti, strani predavači: prof dr Ulrich Laaser, rukovodilac projekta Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR) »Podrška razvoju javnog zdravlja u Republici Srbiji«, i Mr. James Chauvin, regionalni koordinator za Jugoistočnu Evropu, i predstavnik Kanadske asocijacije javnog zdravlja (Canadian Public Health Association – CPHA)
- Revidiran je prevod odabranih tekstova, usklađena stručna terminologija, izvršena finalna obrada tekstova i štampanje publikacije pod nazivom: **Drugi regionalni stručni skup „Podrška reformi sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja”** - *Priručnik za praćenje izlaganja i rad u grupama (dat u prilogu ovog izveštaja*
- Osmišljene su nove radionice: ankete, igre, i studije slučajeva i napravljena je priprema za takmičenje za najbolji poster o ciklusu reforme učesnika skupa,
- Za izradu rečnika ekonomskih termina u zdravstvenoj zaštiti prikupljena je dodatna literatura i podeljena su zaduženja za odabir i prevođenje značajnih termina.
- Uradjene su vizit karte svim članovima projekta, i
- Započeta je izrada veb stranice projekta na internetu.

Pripreme za organizaciju Drugog regionalnog stručnog skupa su obuhvatile izbor mesta održavanja skupa, pregovore sa turističkom agencijom, izbor učesnika skupa, pozivanje i registraciju učesnika i tehničke pripreme za skup: utvrđivanje programa skupa, štampanje, fotokopiranje i umnožavanje priručnika za skup, pripremu studija slučajeva i radionica, izbor društvenih igara za postizanje grupne dinamike, pripremu i dogovor oko prezentacija, pravljenje nalepnica i bedževa za učesnike i drugo.

Drugi regionalni stručni skup „Podrška reformi sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja“ održan od 27 do 29 juna 2004. godine u Velikoj Plani

Drugi regionalni stručni skup „Podrška reformi sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja“ održan je u Velikoj Plani, hotel „Plana“ od 27 do 29 juna 2004. godine prema programu koji je priložen uz ovaj izveštaj. Skupu je prisustvovalo ukupno 63 učesnika, odnosno 11 članova projektnog tima, četiri gosta predavača i 48 učesnika – zaposlenih u sistemu zdravstvene zaštite.

Učesnici su bili iz ukupno 11 okruga centralne Srbije, Vojvodine i Beograda (onih okruga koji nisu bili obuhvaćeni Prvim regionalnim stručnim skupom): Zapadno-bački, Severno-bački, Severno-banatski, Srednje-banatski, Sremski, Kolubarski, Braničevski, Šumadijski, Pomoravski okrug, Mačvanski i Zaječarski. To su bili predstavnici sledećih institucija u sistemu zdravstvene zaštite: zavoda za zaštitu zdravlja, filijala republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, zdravstvenih centara, domova zdravlja i bolnica. Prema stručnom profilu to su bili lekari specijalisti socijalne medicine, higijene i kliničkih specijalnosti, zatim diplomirani pravnici, ekonomisti i menadžeri - odnosno, direktori, načelnici, savetnici i rukovodioci. Na skupu su učestvovali i rukovodilac projekta »Podrška razvoju javnog zdravlja u Republici Srbiji« Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR) - prof dr Ulrich Laaser koji je predstavio ovaj projekat, i Mr. James Chauvin, regionalni koordinator za Jugo-Istočnu Evropu, projekta „Podrška razvoju osnovnih funkcija javnog zdravlja“, predstavnik Kanadske asocijacije javnog zdravlja (Canadian Public Health Association – CPHA) koji je takođe predstavio svoj projekat.

Kolege iz republika bivše Jugoslavije: dr Lana Kovačević, asistent Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ u Zagrebu, i dr Enida Imamović iz Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine su na skupu predstavili rezultate reformi sistema zdravstvene zaštite u svojim zemljama. Gostima iz republika bivše Jugoslavije su bili nadoknađeni putni troškovi (u vrednosti autobuske karte) i izlaganje im je bilo plaćeno po 50 evra. Sva izlaganja učesnika skupa, kako domaćih tako i gostiju su priložena uz ovaj izveštaj.

Svi učesnici projekta su dobili fasciklu sa Priručnikom za praćenje izlaganja i rad u grupama (124 strane teksta), svesku i olovku za rad kao i fasciklu sa prezentacijama, programom skupa i listom učesnika. Napravljena je zajednička fotografija koja je zajedno sa potvrdom o učešću na skupu podeljena učesnicima po završetku skupa. Ceo tok skupa je registrovan digitalnom kamerom. Svim učesnicima su nadoknađeni putni troškovi (u visini povratne autobuske karte od mesta stalnog boravka) a onima iz Beograda je obezbeđen organizovan prevoz.

Tokom rada na skupu bilo je organizovano takmičenje za najbolji poster o ciklusu reforme sistema zdravstvene zaštite. Na izradi postera su bile angažovane grupe učesnika formirane prema teritorijalnoj pripadnosti, ukupno jedanaest grupa (grupe I-XI). Učesnici su glasali za najbolji poster i posle prebrojavanja glasova ustanovljeno je da su prvo mesto osvojila dva postera, grupe IV (grupa iz beogradskih domova zdravlja Zvezdara i Palilula) i X (grupa iz Instituta za zaštitu zdravlja i Doma zdravlja Novi Sad) sa po deset glasova; drugo mesto je osvojio poster grupe II (beogradski domovi zdravlja Voždovac i Vračar) sa sedam glasova, i treće mesto su podelili poster grupe VII (Zavod za zaštitu zdravlja, Dom zdravlja i Skupština opštine Kragujevac) i grupe XI (Zavoda za zaštitu zdravlja Zrenjanin, Zavod za zaštitu zdravlja Požarevac i ZC Petrovac na Mlavi) sa po pet glasova. Dodeljene su tri nagrade najboljima: prva nagrada je bila reform torta, a druga i treća - voćno vino od kupine. Nagrade su tokom svečane večere u slast pojedene i popijene.

Fotografije postera, kao i fotografije toka celokupnog seminara su narezane na kompakt diskove i podeljene su članovima projektnog tima i poslate elektronskom poštom učesnicima seminara. Nekoliko odabranih fotografija je priloženo uz ovaj izveštaj. Na kraju seminara su učesnici zamoljeni da popune evaluacioni upitnik. Primerak upitnika je priložen uz izveštaj.

Na kraju, treba istaći da su svi bili izuzetno zadovoljni organizacijom, kontaktima, smeštajem i ishranom u hotelu (pored usmenih i pismene čestitke). Poster, diskusije i učestvovanje u igrama su ukazali na zainteresovanost svih učesnika skupa i želju da naučeno prikažu. Njihova zainteresovanost se mogla potvrditi prisustvom na predavanjima i učešćem u radionicama.

Evaluacija Drugog regionalnog stručnog skupa „Podrška reformi sistema zdravstvene zaštite i postizanju održivog finansiranja

Evaluacioni list popunilo je 44 učesnika skupa (92% svih učesnika), od kojih je 37 bilo ženskog i samo 7 muškog pola, prosečne starosti 43 godine (najmlađi učesnik imao je 27 a najstariji 61 godinu). Većina učesnika su zdravstveni radnici (39 njih), dvoje je ekonomista i troje pravnika.

Učesnici većinom ocenjuju da je trajanje skupa prekratko (24), mada je dobar deo njih procenio trajanje kao optimalno (19). Samo jedan učesnik je ocenio trajanje skupa kao predugo.

Ocene svih aspekata izlaganja i radionica vrlo su visoke (tabela 1), i prilično ujednačene u rasponu od 4.3 za stimulativan način izlaganja, do 4.6 za jasnost i razumljivost izlaganja. Prosečna ocena celokupnog skupa je 4.6 (najveća ocena je bila 5).

Tabela 1. Ocene različitih aspekata izlaganja i radionica

Ocene	Različiti aspekti izlaganja i radionica (učestalost)					
	Izlaganja	Način izlaganja	Predavači	Facilitatori	Studije slučajeva	Prosečna ocena skupa
1	-	1	-	1	1	-
2	1	1	1	2	1	1
3	4	6	-	-	5	2
4	7	13	13	13	11	11
5	32	23	29	28	26	30
Svega	44	44	43	44	44	44
prosek	4.6	4.6	4.4	4.5	4.4	4.6

Podjednako zanimljiva izlaganja učesnicima skupa su bila Etički pristupi u reformama sistema zdravstvene zaštite (10), Reforma sistema zdravstvene zaštite u Srbiji (10) i Finansiranje sistema zdravstvene zaštite (8), mada je jedan broj njih izjavio da su im sva izlaganja bila zanimljiva.

Najzanimljivija radionica, po oceni učesnika skupa, je bila igra radionica o zdravlju Roma kojim su razmatrani etički aspekti reforme sistema zdravstvene zaštite, i to zbog aktuelnosti, važnosti i načina vođenja radionica. Mada, skoro polovina učesnika skupa ocenjuje da ni jedno izlaganje, i ni jedna radionica nije bila nezanimljiva.

Nijedno izlaganje i nijedna radionica nije navedena kao nezanimljiva ili dosadna.

Dobre strane ovakvih skupova su pre svega razmena iskustava i stavova uz dobru atmosferu i druženje, nova saznanja i novi, stimulativan način edukacije učesnika, a loših strana gotovo da nema ili je osnovna primedba suviše kratko vreme za ovako obiman program sa zgusnutim i intenzivnim sadržajem.

Primedbe i predlozi za poboljšanje organizacije ovakvih skupova uglavnom se odnose na vremensku dimenziju skupa (duže trajanje ili manje tema), kratkoću vremena za poster takmičenje na skupu, upoznavanje sa štampanim materijalom pre dolaska na skup, više primera sa iskustvima o reformi sistema zdravstvene zaštite drugih zemalja, manje grupe koje su homogenizovane za radionice i praktičan rad, kao i više praktičnog rada a manje izlaganja na skupovima ovog tipa. Ipak, prevladale su pohvale koje se odnose na izuzetno dobru

organizaciju, tačnost i poštovanje rasporeda predavanja i radionica, dinamično korišćenje slobodnog vremena sa takmičenjem za najbolji poster ili diskusije oko zanimljivih tema.

Na kraju, nije zanemarljivo da su svi bili izuzetno zadovoljni organizacijom, kontaktima, smeštajem i ishranom u hotelu (pored usmenih i pismene čestitke). Sudeći po vrlo kvalitetnim poster prezentacijama, diskusijama i učestvovanjem u radionicama, učesnici skupa su mnogo toga naučili i postali spremniji da se suoče sa izazovima za reformu sistema zdravstvene zaštite na nivou lokalne zajednice.

Opis ostvarenih rezultata projekta

Sve planirano projektom je i ostvareno uključujući i izradu veb sajta projekta koji je priključen na veb adresu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Veb sajt projekta je na lokaciji Medicinskog fakulteta u Beogradu: <http://www.reforma-szz.med.bg.ac.yu> i dostupan je zainteresovanim korisnicima od 20. 09 2004. godine.

Organizacija i rad Prvog regionalnog stručnog skupa održanog u Velikoj Plani ocenjena je prosečnom ocenom 4.6 od strane učesnika skupa i članova projekta. Ukupno je sa stručnim timom od 12 članova bilo 120 učesnika na oba skupa: 57 učesnika na Prvom regionalnom stručnom skupu i 63 učesnika na Drugom.

Smatramo da je Projekat postigao značajne rezultate u povećanju znanja i sticanju važnih veština, ne samo neposrednih učesnika skupova, već i ostalih korisnika u sistemu zdravstvene zaštite Srbije kojima će ova znanja i tekstovi biti preneseni komunikacijama u svakodnevnoj praksi i dostupni putem veb sajta samog projekta..

Prezentacijama stranih stručnjaka istaknute su razlike i sličnosti sa drugim zemljama u okruženju. Posebnu korist učesnici kursa su imali u praktičnom radu sa članovima Mreže u radionicama, igranju uloga, plenarnim diskusijama i prikazima slučaja. Sve je to rezultiralo povećanjem znanja iz domena performansi sistema zdravstvene zaštite, finansiranja sistema zdravstvene zaštite, definisanja i formulisanja prioriteta u zdravstvenoj politici. Učesnici su učestvovali u takmičenju za najbolji poster reforme jednog izabranog segmenta sistema zdravstvene zaštite, a najbolji su bili nagrađena. Formiranjem i distribuiranjem liste učesnika stvoreni su uslovi za dalju komunikaciju svih učesnika skupa, međusobno, i sa projektnim timom.

Finansijski izveštaj projekta je u prilogu ovog izveštaja.

U Beogradu
20.09.2004.

Profesor dr Snežana Simić
Rukovodilac projekta

Asis. dr Milena Šantrić-Milićević,
Zamenik rukovodioca projekta

Radmila Vukić
Sekretar projekta